

SKATTENYTT

Officiellt organ för Taxeringsnämndsordförändenas Riksförbund

Nr 1-2/1956

Årg. 6

DISTRIBUTÖR AV
MEDDELANDEN FRÅN RIKSSKATTENÄMNDEN

Nyheter i skattelagstiftningen vid 1956 års taxering

Av byråchefen S. Dryselius.

Vid 1956 års taxering skall ett stort antal nya bestämmelser tillämpas för första gången. Flera av dessa nyheter har tidigare ingående behandlats i särskilda artiklar i denna tidskrift. I sådana fall lämnas här nedan i regel endast en hänvisning till dessa redogörelser.

De nya bestämmelserna har i stor omfattning föranlett nya blankettformulär eller ändringar i redan befintliga sådana. Redogörelse härför lämnas i artikel i detta häfte av assessorn E. Reuterswärd.

Garantibelopp för fastighet.

Vid 1956 års taxering skall de nya föreskrifterna om garantibelopp för fastighet tillämpas för första gången. Dessa bestämmelser innebär i korthet att det å fastighets- och rörelsebilagor framräknade procentavdraget motsvarar garantibeloppet och tillägges vid kommunaltaxeringen i självdeklarationen. I stället sker icke längre någon debitering av fastighets-

skatt. Efter nämnda tillägg framkommer taxeringen till kommunal inkomstskatt.

Den hittillsvarande fastighetsskatten har således till det yttre försvunnit men bibehållits på så sätt att den inräknats i den kommunala inkomstskatten.

Genom denna anordning har man vunnit att fastighetsägare, som eljest icke skulle ha kunnat utnyttja ortsavdrag och avdrag för s. k. ömmande omständigheter vid kommunaltaxeringen, nu kan erhålla sådant avdrag från garantibeloppet för fastighet. Däremot kan s. k. allmänt avdrag icke åtnjutas från garantibeloppet.

Särskild fastighetstaxering skall år 1956 ske på samma sätt som hittills. Härvidlag ha de nya bestämmelserna icke medfört någon ändring.

Garantibeloppet är 4 % av det år 1955 fastställda taxeringsvärdet och är exakt lika stort som det eller de procentavdrag, som finnes å fastighets- och rörelsebilagorna.

Den gamla fastighetsskatten påfördes genom särskild debetsedel den person som vid taxeringsårets början var ägare till fastigheten. I detta har beträffande garantibeloppet den ändringen införts att om fastigheten under år 1955 bytt ägare, skall både den förra och den nya ägaren deklarerat för garantibeloppet till så stor del, som motsvarar tiden för deras innehav av fastigheten. Då procentavdraget å fastighets- eller rörelsebilaga ju fördelas efter samma princip, gäller alltså även för det fall att fastigheten bytt ägare att procentavdraget och garantibeloppet är lika stora.

Om fastigheten ingår i rörelse och räkenskapsåret omfattar kortare eller längre tid än tolv månader skall garantibeloppet (och även procentavdraget) jämkas med hänsyn härtill.

Om man äger fastighet i *annan kommun* än där man är bosatt, skall en särskild deklaration, liksom hittills, lämnas till den kommun, där fastigheten är belägen. Detta har hittills brukat underlåtas i stor utsträckning, när fråga varit om sommarstugor och även andra fastigheter, som icke beräknas lämna något överskott efter procentavdraget. Garantibeloppet är emellertid skattetekniskt ett inkomstbelopp och det blir därför nödvändigt att lämna deklaration bland annat med hänsyn till uppdelningen av garantibeloppet vid ägarbyte och till det fall att fastigheten äges av flera personer. Taxeringsnämndens ordförande skall således alltid infordra särskild deklaration då sådan saknas beträffande fastighet, vars ägare är bosatt å annan ort.

För den gamla fastighetsskatten fanns förmånsrätt i fastigheten enligt handelsbalken 17:6 oberoende av i vems hand fastigheten befann sig. Då denna skatt

såsom nämnts numera ingår i den kommunala inkomstskatten och därför saknar förmånsrätt i fastigheten, är det angeläget, att garantibeloppet påföres rätt person och rätt fördelas i det fall att ägarna till fastigheten äro flera eller fastigheten bytt ägare under år 1955.

Av vikt är också att taxeringsnämndsordförandena i den skattskyldiges hemortskommun och i den kommun där fastigheten är belägen fullgöra skyldigheten att underrätta varandra (taxeringsförordningen 78 § e) och 84 § 2 mom. andra stycket).

Se vidare även häfte 8/1955 sid. 179.

Skogsvårdsavgiften.

Såsom förut framhållits i fråga om garantibeloppet för fastighet skall detta påföras i förhållande till tiden för innehavet under året under det att den gamla fastighetsskatten påfördes den som var ägare vid taxeringsårets ingång.

Motsvarande ändring har skett i fråga om skogsvårdsavgiften. Då därtill kommer att skogsvårdsavgiften numera skall debiteras på samma debetsedel som den kommunala inkomstskatten för garantibeloppet, måste taxeringsnämnderna från och med 1956 års taxering göra vissa anteckningar i inkomstlängden om de värden å skogsmark och växande skog, varå skogsvårdsavgift skall beräknas.

Se häfte 8/1955 sid. 179 ff.

Den nya företagsbeskattningen.

De nya reglerna om avskrivning å maskiner, inventarier och byggnader, om investeringsfonder för konjunkturutjämning samt om pensions- och personalstiftelser skall tillämpas första gången vid 1956 års taxering. Detsamma gäller om förordningen om inventering av varula-

ger för inkomsttaxeringen, medan däremot bestämmelserna i övrigt om varulagervärderingen icke skall tillämpas förrän vid 1957 års taxering.

Se häfte nr 8/1955 sid. 173.

Livräntor och engångsbelopp, som trätt i stället för livräntor.
(SFS. 1955 nr 245).

Livräntor som enligt vad i lag eller särskild författning är stadgat utgått vid sjukdom eller olycksfall i arbete eller under militärtjänstgöring, har hittills beskattats allenast till reducerat belopp enligt skalan i 32 § 2 mom. kommunalskattelagen. Härefter har numera ändring gjorts, så att livräntor som utgår på grund av försäkring enligt den nya lagen om yrkesskadeförsäkring, militärsättningsförfattningen och vissa andra författningar (legala livräntor) vid 1956 års taxering skall helt beskattas.

Beträffande äldre legala livräntor gäller dock att därest frågan om ersättning prövats jämlikt de bestämmelser, som gällde före den 1 januari 1955, tidigare beskattningsregler alltså skall tillämpas och att dessa äldre livräntor alltså även i fortsättningen endast skall beskattas till reducerat belopp. Den omständigheten att dylik äldre livränta omreglerats enligt SFS. 1955 nr 469 eller 470 torde icke föranleda att densamma skall beskattas enligt de nya bestämmelserna.

För det fall att livränta, som utgick efter 1916 års lag om försäkring för olycksfall i arbete och som alltså enligt äldre bestämmelser beskattades till reducerat belopp, utbyttes mot engångsbelopp, har i praxis gällt att engångsbeloppet icke ansetts till någon del skattepliktigt. Denna praxis har nu lagfästs genom att i anvisningarna till 19 § kommunalskattela-

gen intagits bestämmelse av innebörd att om livränta, som beskattas till reducerat belopp, utbyttes mot engångsbelopp, detta skall vara skattefritt.

Då livränta, som utgår enligt den nya lagen om yrkesskadeförsäkring, såsom nämnts, numera är helt skattepliktig, skall även engångsbelopp, som trätt i stället för dylik livränta, helt beskattas som inkomst.

Den utformning anvisningarna till 19 § kommunalskattelagen erhållit genom ifrågavarande ändring kan ge anledning till diskussion huruvida även engångsbelopp, som trätt i stället för andra helt beskattade livräntor än legala sådana, alltid utgör skattepliktig intäkt. Å ena sidan tyder ordalydelsen — ”utbytes sådan livränta eller del därav, som enligt bestämmelserna i 32 § i sin helhet skall räknas såsom skattepliktig intäkt, mot belopp för en gång, skall beträffande detta belopp i beskattningshänseende gälla vad om sådan livränta är stadgat” — på att engångsbeloppet alltid skall beskattas. Å andra sidan kan invändas att man av förarbetena knappast kan utläsa att lagändringen avser annat än de legala livräntorna. Att bestämmelsen intagits i anvisningarna till 19 § och ej till 32 §, som likväl samtidigt ändrades, skulle också kunna tyda på att endast de legala livräntorna åsyftas.

Bestämmelserna om ackumulerad inkomst torde vara tillämpliga å sådant engångsbelopp som skall beskattas.

Beskattningen av ersättning enligt lagarna om allmän sjukförsäkring och om yrkesskadeförsäkring.

(SFS. 1954 nr 204).

Ersättning, som på grund av lagen om allmän sjukförsäkring eller lagen om yr-

kesskadeförsäkring tillfallit den försäkrade *annorledes än i form av livränta*, utgör icke skattepliktig inkomst för denne (19 § kommunalskattelagen).

Även sjukpenning som utgått på grund av den frivilliga sjukförsäkringen enligt sjukförsäkringslagen är således skattefri.

Uppbär anställd under sjukdom lön av arbetsgivaren och har denne jämlikt 28 § lagen om allmän sjukförsäkring rätt att lyfta arbetstagaren tillkommande ersättningsbelopp från sjukkassa, är för den anställde så stor del av lönen skattefri, som motsvarar vad arbetsgivaren sålunda äger uppbära. För arbetsgivaren är den av honom uppburna ersättningen skattepliktig inkomst, om den till arbetstagaren utbetalda lönen är avdragsgill utgift i arbetsgivarens förvärvsverksamhet.

Har arbetsgivare uppburit den anställde tillkommande ersättning på grund av försäkring i allmän sjukkassa, skall beloppet av ersättningen angivas i den kontrolluppgift som lämnas till ledning för den anställdes taxering (33 § 2 mom. taxeringsförordningen enl. SFS. 1955 nr 356). Då kopia av kontrolluppgiften vanligen tillställs den anställde, erhåller denne härigenom besked om hur stor del av uppburen lön som är skattefri sjuklön.

Realisationsvinstberäkning för fastighet tillhörig allmännyttigt bostadsföretag.

Redan vid 1955 års taxering tillämpades schablontaxering, förutom för en- och tvåfamiljsfastigheter samt bostadsförenings fastighet, även beträffande fastighet tillhörigt bolag, förening eller stiftelse, som bildats efter den 30 juni 1945 och av bostadsstyrelsen (statens byggnadslånebyrå) eller länsbostadsnämnd erkänts såsom *allmännyttigt bostadsföretag*.

De särskilda reglerna om beräkning av realisationsvinst för schablontaxerade fastigheter (anvisningarna till 36 § kommunalskattelagen) tillämpades redan vid 1955 års taxering, dock ej i fråga om fastighet tillhörig allmännyttigt bostadsföretag. Från och med 1956 års taxering är emellertid dessa realisationsvinstregler tillämpliga även å dylikt företags fastighet. (Se häfte 1/1955 sid. 8—9.)

Beskattning av vissa kapitalförsäkringar.

Från och med andra halvåret 1952 borttogs ur livförsäkringsbolagens grunder den s. k. treårskarensen, som innebar förbud för bolagen att belåna kapitalförsäkringar under de tre första åren efter tecknandet. Denna situation ledde till en mycket stor ökning av engångsbetalda försäkringar å stora belopp, därvid försäkringarna tecknades med omedelbar belåning hos bolagen. Ökningen berodde på de fördelar som förfarandet medförde ur skattesynpunkt. Sålunda beskattades räntevkastningen å försäkringstagarens hos bolaget inestående medel endast hos bolaget, därvid statlig inkomstskatt utgick efter en skattesats av endast 10 procent. Förmögenhetsskatt å dessa tillgångar uttogs varken hos försäkringstagaren eller hos bolaget.

Genom förordningen den 21 maj 1954 nr 265 har bestämmelser införts av innehåll att kapitalförsäkringar tagna under tiden *1 juli 1952—28 februari 1953* skall vid 1956—1963 års taxeringar under vissa förutsättningar beskattas till kommunal och statlig inkomstskatt samt till förmögenhetsskatt. Vid inkomsttaxeringen skall såsom intäkt av kapital upptagas 2 % av försäkringens skattevärde. Vid förmögenhetstaxeringen upptages skattevärdet som

tillgång. Med skattevärde avses som regel återköpsvärdet. Mindre försäkringar äro undantagna från beskattning.

Försäkringsbolagen skola till ledning för taxeringen utan anmaning lämna uppgift om skattevärdet.

Se Lundevall, Skattehandbok 3:e uppl. sid. 386—388.

Anledningen till att endast försäkringar tagna under tiden 1 juli 1952—28 februari 1953 skall beskattas på ovan angivet sätt, är att från och med den 1 mars 1953 vissa spärrbestämmelser till förhindrande av missbruk införts i försäkringsbolagens grunder.

Allmänna avdrag.

a) Under år 1955 erhöles icke någon fastighetsdebetsedel. *Avdrag för fastighetsskatt* vid statstaxeringen såsom allmänt avdrag skulle därför, om icke annat föreskrivits, ej kunna ske i 1956 års självdeklaration. Då skatt för fastighet i princip skall erläggas under år 1955 i form av högre preliminärskatt, har det emellertid ansetts skäligen att åstadkomma möjlighet till allmänt avdrag härför i någon form. På grund härav har bestämmelse införts att skattskyldig äger vid 1956 års taxering åtnjuta avdrag för fastighetsskatt med *samma belopp som det, varmed han varit berättigad till avdrag för sådan skatt vid 1955 års taxering.* (SFS. 1953, nr 401, övergångsbestämmelserna.)

Bestämmelsen innebär bland annat att den som köpt en fastighet under år 1954 eller 1955 icke kan få något avdrag vid 1956 års taxering, medan den som sålt sin fastighet år 1954 eller 1955 får sådant avdrag, om han var ägare till fastigheten vid 1953 års utgång.

b) Avdrag för *avgift för allmänna sjukförsäkringen* får ske såsom allmänt avdrag, dock endast i den mån avgiften rymmes inom ramen för det till 200 kronors respektive 400 kronor maximerade avdraget för försäkringspremien.

60 § kommunalskattelagen.

Bestämmelserna om fördelning av skatteunderlag å olika administrativa områden inom en och samma kommun har senast ändrats genom lag den 9 april 1954 nr 158, som tillämpas första gången vid 1956 års taxering.

I korthet innebär lagändringen följande. Om en kommun innefattar *flera församlingar* skall fysisk person, som skall mantalsskrivas i någon av församlingarna, beskattas i denna för hela den inkomst som skall beskattas i kommunen. Motsvarande gäller för dödsbo efter person, som vid dödsfallet var bosatt här i riket.

För andra skattskyldiga (alltså fysiska personer, som icke skall mantalsskrivas inom kommunen, dödsbo efter den, som icke vid dödsfallet varit bosatt här i riket, samt övriga juridiska personer) skall vid taxeringen angivas huru stor del av den beskattningsbara inkomsten som belöper å varje församling. Innan så sker skall dock så stor del av den beskattningsbara inkomsten, som motsvarar garantibelopp för fastighet, tillföras den församling, där fastigheten är belägen.

Finnes inom kommunen *municipalsamhälle* eller annat administrativt område med beskattningsrätt än församling skall bestämmelserna i nästföregående stycke gälla för samtliga skattskyldiga. Dock skall iakttagas att om den beskattningsbara inkomsten understiger garantibelopp för fastighet, hela den beskattningsbara

inkomsten skall beskattas i den del av kommunen där fastigheten är belägen.

Se Lundevall, Skattehandbok, 3:e upplagan, sid. 525 ff.

Angående längdföringen av belopp, som skall fördelas enligt bestämmelserna i denna paragraf, se anvisningarna å inkomstlängdens försättsblad.

Investeringsavgiften för år 1955.

Taxering för under år 1955 gjorda investeringar skall ske år 1956. Två nya förordningar finnas, SFS. 1955 nr 19 om investeringsavgift för år 1955 och SFS. 1955 nr 21 om avgift vid investering i motorfordon år 1955 (särskild investeringsavgift). Endast den förstnämnda förordningen skall tillämpas av beskattningsnämnderna.

Den nya förordningen (SFS. 1955 nr 19) överensstämmer i huvudsak med 1951 års förordning om investeringsavgift.

Se härom häfte 4—5/1955 sid. 86.

Premiesparandet och beskattningsnämnderna.

Se härom häfte 11 år 1955 sid. 273 samt i fråga om blanketter för premiesparandet och dessas användande även artikel i detta häfte av assessor E. Reuterswärd.

Taxeringsförordningen m. m.

År 1955 ha många och betydande ändringar gjorts i taxeringsförordningen i syfte att åstadkomma en effektivare taxering (SFS. 1955 nr 356).

Beträffande *deklarationsplikten* är att märka att den obligatoriska deklarationsplikt som gäller för aktiebolag och ekonomiska föreningar utsträcks till att gälla även familjestiftelser och liknande inrätt-

ningar. Hittills har gällt att sådana endast varit deklarationspliktiga om deras bruttoinkomst under beskattningsåret uppgått till sammanlagt 100 kronor. Anledningen till ändringen är att familjestiftelser och fonder för liknande ändamål numera ofta bildas i syfte att vinna lättnader i beskattningen samt att svårigheter föreligger att kontrollera om dessa inrättningar fullgöra sin deklarationsplikt. Den tidigare mantalsskrivningsskyldigheten för juridiska personer har ju numera upphävts.

Sådan stiftelse eller förening som är helt eller delvis frikallad från skattskyldighet för inkomst och förmögenhet skall i vissa fall lämna särskild upplysning rörande inkomst eller förmögenhet, som icke uppgivits i självdeklarationen. Bestämmelsen har tillkommit för att bereda taxeringsmyndigheterna tillfälle pröva att i dessa fall skattefrihet verkligen föreligger. Uppgiftsskyldigheten åligger (32 a §):

- 1) pensionsstiftelse,
- 2) jämlikt lagen om aktiebolags pensions- och andra personalstiftelser bildad stiftelse för arbetslöshetsunderstöd, sjukhjälp eller hjälp vid olycksfall,
- 3) stiftelse som har till huvudsakligt ändamål att under samverkan med militär eller annan myndighet stärka rikets försvar,
- 4) stiftelse som har till huvudsakligt ändamål att, utan begränsning till viss familj, vissa familjer eller bestämda personer, främja vård och uppfostran av barn eller lämna understöd för beredande av undervisning eller utbildning eller utöva hjälpverksamhet bland behövande eller främja vetenskaplig forskning, även som

Bland den stora massan av arbetstagare med i och för sig enkla inkomstförhållanden finnes emellertid även de beträffande vilka löneuppgifter inte ifrågakommer. Det kan vara fråga t. ex. om skattskyldiga med korta anställningstider hos olika arbetsgivare eller med kortvarigare bisysslor vid sidan av den huvudsakliga anställningen eller om läkare i allmän tjänst som uppbär tjänsteinkomst annorledes än direkt från arbetsgivaren. Med dessa fall är att jämställa sådana där väl intäkternas redovisning och kontrollen därav inte erbjuder något problem men där den skattskyldige successivt under året haft avdragsgilla omkostnader, ofta sammansatta av många olika poster. I de nu antydda fallen är ofta kontinuerligt förda anteckningar en given förutsättning för en riktig deklaration. För dessa fall skulle även kunna övervägas en i lag föreskriven anteckningsskyldighet.

Vad särskilt angår jordbrukarna är läget visserligen det att, som även framgår av de sakkunnigas motiveringar, inkomsterna i mycket låter sig väl kontrollera. I andra hänseenden är läget likväl inte annorlunda att bedöma för många jordbrukare än för rörelseidkare och fria näringsutövare. Utan ordentliga anteckningar kan i sådana fall en riktig deklaration inte göras. Även för åtskilliga jordbrukares och rörelseidkares vidkommande skulle alltså kunna övervägas lagstadgad anteckningsskyldighet.

Det sagda visar enligt min mening att det kunde vara motiverat med en uttrycklig anteckningsskyldighet i åtskilliga fall men även att övervägande skäl talar mot en sådan skyldighet för det stora flertalet skattskyldiga. Att i en författningsbestämmelse urskilja dessa fall är förenat med svårigheter, kanske omöjligt. Även med ett relativt utförligt stadgande skulle för många ingalunda stå klart huruvida de var underkastade en sådan skyldighet eller ej. Osäkerhet skulle vidare som en konsekvens härav uppkomma i många enskilda fall, huruvida de rättsverkningar skulle inträda, som — för att det skulle vara någon mening med den angivna skyl-

digheten — måste förknippas med underlåtenhet att iakttaga vad som föreskrivits.

Härtill kommer följande synpunkter. Den omständigheten att formellt korrekta inkomst- och utgiftsanteckningar förts och på begäran företes kan i och för sig inte ge vitsord åt riktigheten av en avlämnad deklaration. Endast om de förda anteckningarna är till sitt innehåll riktiga skulle detta bli fallet. En skattskyldig, som företett anteckningar, måste alltså finna sig i att dessa till sitt innehåll kontrolleras och av honom i möjligaste mån styrkes. Oriktiga anteckningar är i och för sig inte bättre än inga anteckningar alls.

Detta visar att ytterligare invändningar kan riktas mot ett krav på en obligatorisk anteckningsskyldighet med därtill knutna rättsverkningar.

För egen del anser jag att lösningen bör sökas efter följande linje.

Man synes böra anknyta till den skyldighet att hålla reda på inkomster och avdragsgilla utgifter, som redan nu i realiteten föreligger, och genom uttryckliga bestämmelser inskräpa och något vidga densamma. Sålunda bör i viss anslutning till vad nu gäller fastslås, att de skattskyldiga skall i skälig omfattning genom räkenskaper, anteckningar eller på annat lämpligt sätt sörja för att underlag finnes för deklarationspliktens behöriga fullgörande och kontroll av de lämnade uppgifterna. Härigenom inskräpes, att den i skattestrafflagen straffsanktionerade skyldigheten att med tillbörlig omsorg fullgöra deklarationsplikten även innefattar att upprätta och bevara ett godtagbart underlag för deklarationen. I det sagda ligger även att om en skattskyldig i nämnvärd omfattning uppburit andra inkomster än från arbetsgivare, som är skyldig lämna löneuppgift, han bör genom fortlöpande anteckningar om inkomsterna, genom förvaring av verifikationer och därmed jämförliga handlingar eller på annat lämpligt sätt sörja för ett tillfredsställande underlag för deklarationen. Detsamma bör gälla utgifter, för vilka avdrag yrkas i deklarationen. Anteck-

5) förening som, utan att den i sin verksamhet tillgodoser medlemmarnas ekonomiska intressen, huvudsakligen verkar för ändamål av den art, som anges under 3) eller 4).

Uppgiften skall årligen senast den 31 mars lämnas till länsstyrelsen enligt ett särskilt formulär (nr 1 c). Taxeringsintendenten kan efter framställning medgiva befrielse tills vidare från uppgiftsskyldighet. Avsikten är att man vid 1956 års taxering skall söka åstadkomma en inventering av befintliga stiftelser och fonder av ifrågavarande natur.

Nya föreskrifter ha meddelats beträffande de uppgifter som skola finnas i deklaration som lämnas av rörelseidkare eller jordbrukare med räkenskapsavslutning medelst vinst- och förlustkonto (29 a § och 31 §). Redogörelse härför lämnas i assessorn E. Reuterswårds förutnämnda artikel i detta häfte.

Om taxeringsnämndsordförande eller taxeringskonsulent anmanat en skattskyldig att utöver vad deklarationsformuläret innehåller lämna ytterligare upplysning för sin taxering, äger den skattskyldige icke längre rätt att muntligen meddela den begärda upplysningen. Så får ske endast om anmaningen innehåller medgivande härtill (32 § 2 mom.).

För att främja ett riktigare fullgörande av deklarationsplikten ha föreskrifter införts om skyldighet att sörja för ett *tillfredsställande deklarationsunderlag*. Förutom en hänvisning till bokföringslagen och förordningen om skyldighet för vissa idkare av jordbruk eller skogsbruk att föra räkenskaper, innehåller de nya föreskrifterna ett åläggande för den som är deklarationsskyldig eller skyldig lämna uppgift till ledning för annans taxering att i skäligen omfattning genom

räkenskaper, anteckningar eller på annat lämpligt sätt sörja för att underlag finns för deklarations- eller uppgiftsskyldighetens fullgörande och för kontroll därav (57 a §).

Givetvis kunna svårigheter uppkomma när man har att bedöma omfattningen av *anteckningsskyldigheten*. Av propositionen till de nya bestämmelserna framgår att avsikten icke är att införa anteckningsskyldighet för droskchaufförer, serveringspersonal och andra som uppbära drickspengar. Taxeringen av dessa kategorier torde liksom hittills i allmänhet få ske enligt vissa schablonmetoder.

1950 års skattelagssakkunniga hade föreslagit en vidsträcktare anteckningsskyldighet än vad departementschefen ansåg böra införas. I den nyssnämnda propositionen (nr 160 år 1955) anförde departementschefen (sid. 99—101) härom:

”När det sedan gäller den stora gruppen av skattskyldiga, alltså löntagare, är ju läget det att deras inkomst av arbetsanställning i det övervägande antalet fall skall uppgivas av arbetsgivarna till taxeringsmyndigheterna, i samband varmed de skattskyldiga regelmässigt får en avskrift av uppgiften. En anteckningsskyldighet för dessa fall skulle vara av värde för den skattskyldige dels i och för kontroll av att något misstag från arbetsgivarens sida inte föreligger vid löneuppgiftens lämnande och dels för de fall då den anställde inte fått någon avskrift av löneuppgiften. Detta är emellertid inte tillräckliga skäl för en generell, av hänsyn till taxeringskontrollen motiverad anteckningsskyldighet. Då en sådan skyldighet, i den mån den inte skulle för den skattskyldige framstå som så meningslös att han därför inte iakttog den, skulle kunna bli med hänsyn till omständigheterna ganska betungande, kan jag inte heller för dessa fall förorda en obligatorisk anteckningsskyldighet.

ningarna och handlingarna bör bevaras för att kunna ställas till förfogande vid taxeringskontrollen.

Det här ifrågasatta stadgandet får bl. a. betydelse på det sätt att en skattskyldig, som iakttagit bestämmelsen, intager en gynnsammare position gentemot taxeringsmyndigheterna än den som underlåtit att göra detta. Den omständigheten att den skattskyldige kan uppvisa formellt oklanderliga anteckningar bör visserligen icke hindra taxeringsmyndigheterna att pröva anteckningarnas riktighet och i förekommande fall med avvikelser från deklARATIONEN söka åstadkomma en materiellt riktig taxering. Anteckningarnas förekomst kan emellertid vid denna prövning innebära en viktig omständighet som talar till förmån för att uppgifterna i deklARATIONEN är riktiga. Bestämmelsen ger vidare taxeringsmyndigheterna särskild anledning att i förekommande fall efterfråga och granska underlaget för de deklARATIONER det här gäller, och den skattskyldige har att räkna med sådana förfrågningar från myndigheternas sida. Den som då inte kan uppvisa anteckningar eller annat material, som skäligen borde ha förelegat såsom underlag, kommer därvid i ett avgjort sämre läge.”

De nya bestämmelserna innehålla i motsats till vad förut varit fallet en uttrycklig bestämmelse om *skönstaxering*. Sådan skall äga rum när deklARATION ej avgivits eller skattskyldigs inkomst icke kan tillförlitligen beräknas på grund av brister i deklARATION eller bristfälligt underlag till deklARATIONEN. Inkomsten skall i dessa fall ”uppskattas efter vad med hänsyn till föreliggande omständigheter såsom verksamhetens art och omfattning finns skäligen” (57 b §).

Skönstaxering får icke begagnas såsom ett slags straff mot den som lämnat otillfredsställande uppgifter utan syftar till att åstadkomma en så riktig taxering som möjligt. Till belysande härav citeras de-

partementschefens uttalande även i denna del:

”Därigenom blir på ett tydligare sätt markerat för de skattskyldiga angelägenheten av korrekta uppgifter och nödvändigheten av att i förekommande fall föra och bevara erforderliga anteckningar eller på annat sätt sörja för ett tillfredsställande underlag för deklARATIONEN. Skönstaxering bör emellertid icke såsom i de sakkunnigas förslag uppställas såsom en sanktion för uppsåtligt eller oaktsamt åsidosättande av bokförings- eller anteckningsskyldighet eller skyldighet att förvara handlingar och för övrigt icke heller anknytas till brister av mer formell art. Å ena sidan bör rätten att använda skönstaxering vara oberoende av om uppsåt eller oaktsamhet kan antagas föreligga. Å andra sidan bör försummelser från den skattskyldiges sida icke medföra att skönstaxering tillgripes, om den skattskyldiges inkomster ändå kan beräknas med tillbörlig noggrannhet på grundval av föreliggande material. Skönstaxeringen innebär en utväg, som bör tillgripas när inkomsterna icke kan beräknas på annat sätt. Syftet med skönstaxeringen får i och för sig självfallet inte vara annat än att söka uppnå det från materiell synpunkt riktigast möjliga taxeringsresultatet. I enlighet härmed bör utsägas i författningstexten, att skönstaxering skall åsättas till belopp, som med hänsyn till föreliggande omständigheter såsom verksamhetens art och omfattning finnes skäligen.”

Det bör också ifråga om skönstaxeringen framhållas att om denna drives för långt olägenheter uppkomma inte bara för den skattskyldige utan också för indrivningsmyndigheterna. Vidare kan oriktig skönstaxering medföra att statsverket i alltför stor utsträckning belastas, då ju kommunen utfår debiterad kommunalskatt från staten, även i de fall då skatten icke kan uttagas hos den skattskyldige.

Endast en kortfattad redogörelse för skyldigheten att utan anmaning eller efter sådan lämna *kontrolluppgifter* skall här givas. Beträffande detaljerna hänvisas till de tabellariska uppställningar som finnes i 33 och 35 §§.

Skyldighet att *utan anmaning* lämna kontrolluppgifter finnes i följande fall, nämligen för

statliga och kommunala myndigheter, juridiska personer utom dödsbon, sådana fysiska personer och dödsbon, som bedrivit rörelse, jordbruk eller skogsbruk eller som innehaft annan fastighet, samt fysisk person, som varit skyldig göra avdrag för källskatt beträffande den som uppburit den ifrågakomna ersättningen. Uppgiften skall avse avlöning, arvode eller annan ersättning oavsett huruvida den utgått kontant eller som naturaförmån eller om den utgör ersättning för kostnader, som mottagaren haft att bestrida. Om mottagaren haft att erlagga vederlag för naturaförmån, skall uppgift härom lämnas. Från den obligatoriska uppgiftsskyldigheten finnas följande *undantag* a) folkpension b) ersättning och förmån för tillfälligt arbete, om vad som utgivits har lägre värde än 100 kronor c) ersättning och förmån för tillfälligt arbete å annan fastighet än jordbruksfastighet, om vad som utgivits har lägre värde än 500 kronor och det icke utgör omkostnad i rörelse d) utbetalning till bokföringsskyldig rörelseidkare av ersättning för tillfälligt arbete e) av statlig myndighet utgiven förmån, som icke är skattepliktig för mottagaren.

Uppgiftsskyldighet utan föregående anmaning föreligger vidare för försäkringsanstalter och understödsföreningar beträffande för mottagaren skattepliktiga belopp om lägst 200 kronor. Vidare är den

uppgiftspliktig utan anmaning, som utbetalt royalty eller periodiskt utgående avgift för rättighet av goodwill's natur (varumärke, firmamärke o. dyl.) eller för utnyttjande av patent, mönster m. m.

I den mån Kungl. Maj:t därom förordnar föreligger enligt författningen (33 § 1 mom. p. 5—7) uppgiftsplikt för a) uppköpare av jordbruks- eller trädgårdsprodukter b) uppköpare av avverkningsrätt eller inköp av virke eller andra skogseffekter c) den som bedrivit förmedlingsverksamhet eller annan därmed jämförlig verksamhet. Kungl. Maj:t har genom kungörelse den 9 december 1955 nr 670 utfärdat bestämmelser om skyldighet i vissa fall att år 1956 avlämna kontrolluppgifter för inkomsttaxeringen. I kungörelsen föreskrives att år 1956 skall kontrolluppgift i nu förevarande avseenden *utan anmaning* lämnas endast av den som driver trävarurörelse eller eljest yrkesmässigt avverkar skog å annans mark. Kontrolluppgifterna skall gälla dem till vilka den uppgiftsskyldige under år 1955 utgivit vederlag för upplåten avverkningsrätt till skog. För varje mottagare av sådant vederlag skall uppgift rörande det utbetalda beloppet lämnas. Uppgift behöver dock icke lämnas beträffande avverkningsrätt som upplåtits från allmän skog. Den genom denna kungörelse fastställda uppgiftsskyldigheten överensstämmer med den uppgiftsplikt, som funnits förut. (Jfr häfte 12/1955 sid. 310.)

Beträffande år 1957 och följande år har uppgiftsskyldigheten avsevärt utökats; se kungörelse den 9 december 1955 nr 671.

Efter anmaning skall i särskilda fall kontrolluppgifter lämnas av arbetsgivare i fall där obligatorisk uppgiftsplikt icke

föreligger, samt vidare av den som för arbetslag uppburit avlöningsbelopp eller ackordsöverskott m. m., av banker m. fl. om viss namngiven skattskyldig gottgjord ränta eller beloppet av inestående medel vid viss tidpunkt (alltså även annan tidpunkt än årsskifte) av den som utbetalat gäldränta eller haft skuld samt av den som haft fordran. Likaså är efter anmaning försäkringsanstalt eller understödsförening uppgiftspliktig beträffande arten av viss försäkring m. m.

Den som bedrivit jordbruk, skogsbruk eller rörelse är efter anmaning skyldig lämna uppgift å belopp för vilket han köpt eller sålt varor från respektive till *namngiven* skattskyldig.

Vidare är den som bedrivit förmedlingsverksamhet (exempelvis artistförmedling) skyldig att efter anmaning lämna uppgift i fråga om viss *namngiven* skattskyldig.

Efter anmaning är den som bedrivit jordbruk, skogsbruk eller rörelse skyldig att lämna uppgift trots att de som avses med kontrolluppgiften *icke namngivits* i anmaningen i följande fall

a) uppgift om belopp som utbetalts till annan näringsidkare i den mån beloppen i mottagarens hand utgöra intäkt av jordbruk eller rörelse

b) uppgift om belopp för vilka varor sålts till andra näringsidkare i den mån beloppen äro avdragsgilla hos köparen. Anmaning i dessa fall får endast utfärdas av *taxeringsintendent*.

Vad nu sagts om skyldighet att efter anmaning lämna uppgifter fastän de personer som uppgifterna avse icke *namngivits*, gäller ej vid köp eller försäljning över disk eller eljest där uppgiftsskyldigheten uppenbarligen icke kan fullgöras.

Banker m. fl. äro skyldiga att efter anmaning lämna uppgift om namngiven persons insättningar och uttag under viss tid. Även sådan anmaning får endast utfärdas av *taxeringsintendent*.

Om någon som enligt det ovan sagda är skyldig att efter anmaning lämna kontrolluppgift, blivit anmanad härtill, kan länsstyrelsen i vissa fall befria honom från skyldigheten nämligen om vederbörande har tystnadsplikt eller eljest särskilda omständigheter kunna åberopas för att uppgiften icke bör komma till annans kännedom.

Vid riksdagsbehandlingen av ändringarna i *taxeringsförordningen* betonade bevillningsutskottet vikten av att anmaningsrätten begagnas med omdöme och urskillning.

De hittillsvarande bestämmelserna om bokföringsgranskning ha endast möjliggjort en begränsad kontroll. Granskningen har endast fått ske hos den skattskyldige själv och hos den som varit pliktig avge kontrolluppgift utan anmaning. Den har vidare endast kunnat avse själva bokföringen eller därmed jämförliga anteckningar. Granskningsmöjligheterna ha genom de nya bestämmelserna avsevärt utökats och i anledning härav har bokföringsgranskningen i de nya bestämmelserna givits beteckningen *taxeringsrevision* (57 c §).

Taxeringsrevision får äga rum hos envar deklarations- eller utgiftsskyldig (med undantag för myndigheter m. fl.).

Granskning får ske ej endast av den egentliga bokföringen utan även av korrespondens, protokoll och andra handlingar rörande verksamheten. Den kan ske i syfte att vinna upplysning av betydelse för taxering av annan än den som är föremål

för granskningen, och att kontrollera att skyldigheten att lämna uppgifter till ledning för annans taxering blivit behörigen fullgjord.

I samband med revision för visst beskattningsår får jämväl det löpande årets räkenskaper granskas. Detta är av betydelse bland annat för att det skall kunna kontrolleras, att bokslutet grundats på fortlöpande noteringar och ej är en otillförlitlig efterhandskonstruktion.

Med hänsyn till risken för att granskningsmaterialet förvanskas, kan granskningsmannen påfordra att genast få taga del av de handlingar som skola granskas. En skattskyldig kan således inte skylla på bristande tid för att hindra granskningsmannen att genast få åtminstone en allmän uppfattning om räkenskapernas beskaffenhet.

Den hos vilken revision sker är pliktig att lämna granskningsmannen erforderliga upplysningar.

Taxeringsrevision skall såvitt möjligt ske på sådant sätt och å sådan tid att den icke förorsakar hinder i verksamheten för den hos vilken revision sker. Böcker och handlingar som överlämnats för revision skola så fort ske kan återställas.

Meddelande om resultatet av granskningen skall snarast lämnas den hos vilken revision skett i vad granskningen angår hans egen taxering.

Enligt de äldre bestämmelserna skulle granskningen verkställas hos den vars bokföring var föremål för granskning, därest denne begärde detta och så lämpligen kunde ske. De nya bestämmelserna innebära att taxeringsrevision må med den granskades medgivande verkställas hos honom. Ändringen innebär således att den som skall granskas icke längre äger påfordra att revisionen sker hos honom. Huvudsyft-

et med ändringen lär emellertid vara att granskningen oftare än på sina håll hittills varit fallet skall på granskningsmannens initiativ företagas hos den skattskyldige. Ej endast utökningen av det material som är tillgängligt för granskning utan även andra skäl såsom önskvärdheten av att granskningsmannen får en bättre uppfattning om de förhållanden under vilka den skattskyldige arbetar, bör föranleda att granskningen sker hos denne.

En viktig nyhet är att granskningsmannen äger taga del av handlingar av betydelse för revisionen utan hinder av att den hos vilken revisionen sker har att iakttaga tystnad om handlingarnas innehåll. Kontroll kan således ske av exempelvis läkares eller tandläkares patientkort och advokaters eller revisorers anteckningar.

I likhet med vad som gäller om skyldigheten att efter anmaning lämna kontrolluppgifter kan den som har tystnadsplikt eller eljest anser särskilda omständigheter föreligga, hemställa hos länsstyrelsen att handling skall undantagas från granskning.

Om den hos vilken taxeringsrevision skall ske vägrar att tillhandhålla räkenskaper eller handlingar kan länsstyrelsen förelägga vite.

Taxeringsrevisionen, liksom taxeringskontrollen i allmänhet, bör ha karaktär av rutinkontroll och bör icke uppfattas som utslag av misstänksamhet mot den därav berörde. Taxeringsrevisionen bör ske planmässigt och icke endast då besvär anförts eller eljest särskild anledning därtill yppats.

Handlingar, som upprättats vid taxeringsrevisionen kunna bevaras längre tid än som eljest gäller enligt bestämmelserna om förstöring av deklARATIONER m. m., om

så är påkallat med hänsyn till särskilda omständigheter (§ 6 sista stycket taxeringskungörelsen, S. F. S. 1955 nr 371).

Redan enligt de gamla bestämmelserna förlorar man rätten att hos kammarrätten och Kungl. Maj:t överklaga taxering därest självdeklaration icke blivit behörigen avlämnad inom föreskriven tid. Sådan *förlust av besvär rätt* inträder enligt de nya bestämmelserna även då innehållet i avlämnad självdeklaration är så bristfälligt, att deklarationen uppenbarligen icke är ägnad att ligga till grund för taxering. Med denna utvidgning åsyftas att förhindra att besvär rätten bibehålles genom lämnande av mycket ofullständiga eller rent av "blanka" deklarerationer. Däremot får bestämmelsen icke givas så sträng tolkning att de flesta deklarerationer, som är så bristfälliga att de föranleder skönstaxering därmed också medför förlust av besvär rätten (jfr ovan angående de nya bestämmelserna om skönstaxering).

Tidigare har rätt oklarhet om i vad mån andra myndigheter skulle tillhandahålla taxeringsmyndigheterna *handlingar av hemlig natur*. Ehuru hinder enligt de hittillsvarande bestämmelserna icke torde föreligga härför, har man i praxis vägrat lämna ut sådana handlingar till taxeringsmyndigheterna. Enligt de nya bestämmelserna får hemlig handling eller uppgift, som omfattas av tystnadsplikt, tillhandahållas på begäran av taxeringsintendent (ej taxeringsnämndsordförande eller taxeringskonsulent). Taxeringsintendents framställning prövas av den myndighet till vilken framställningen riktas. Denna kan vägra tillhandahålla handlingen eller uppgiften endast om detta skulle för det allmänna eller med hänsyn till enskilds befogade intressen lända till *synnerligt men*.

Har en myndighet vägrat bifalla taxeringsintendents framställning äger denne ansöka hos Kungl. Maj:t att handlingen eller uppgiften likväl skall tillhandahållas honom.

Vissa i 1937 års sekretesslag avsedda handlingar (statsrådsprotokoll m. m.) få dock icke utlämnas till taxeringsintendent annat än om Kungl. Maj:t därom beslutat.

En hemlig handling som av annan myndighet tillhandahållits taxeringsintendent bibehåller sin karaktär av hemlig och får granskas endast av taxeringsintendents själv eller av tjänstman hos länsstyrelse åt vilken taxeringsintendents uppdragit att göra granskning. Taxeringsintendents har att ägna särskild uppmärksamhet åt att granskning av denna art eller taxeringsrevision uppdrages åt därtill lämplig person, samt skall erinra vederbörande om tystnadsplikten. (Jfr 19 a § i taxeringskungörelsen).

När uppgifter, som hämtats ur hemliga handlingar, eller som omfattas av tystnadsplikt, skall begagnas vid prövning av taxering i beskattningsnämnd bör särskild försiktighet iakttagas och föreskrifterna i 56 och 57 §§ taxeringsförordningen noggrant följas.

I samband med de ändringar, som år 1955 vidtogs i taxeringsförordningen, föreskrevs i *sekretesslagen* att det sekretessskydd, som tillkommer självdeklarerationer och andra uppgifter till ledning för taxering, skall gälla även handlingar som upprättats vid taxeringskontroll, således exempelvis bokgranskningspromemorior, kontantsammanställningar m. m. Sekretessskydd omfattar även uppgift som av aktiebolag eller ekonomisk förening lämnats till ledning vid värdesättning av aktier eller andelar, vilket således bland annat innebär

att en aktieägare icke utan bolagets samtycke kan få del av dessa uppgifter.

Genom ändring i sekretesslagen har också beretts möjlighet för taxeringsmyndighet att vägra att till den skattskyldige själv utlämna kontrolluppgift som denne med hänsyn till pågående utredning icke bör få kännedom om. Såsom förutsättning för en sådan vägran gäller att det skall vara av synnerlig vikt att den skattskyldige icke får kännedom om handlingens innehåll. När utredningen är slutförd får man inte längre vägra att utlämna handlingen. Det har stundom inträffat att skattskyldiga, som anmanats avge deklaration eller att specificera i klumpsumma uppgivna inkomster, begärt att, innan deklaration resp. specifikation lämnas, få besked om vilka kontrolluppgifter som finnas. Hittills har man icke kunnat avslå en sådan begäran, men genom denna ändring i sekretesslagen finnes numera möjlighet härtill. (Se S. F. S. 1955 nr 361).

Tiden för den *extraordinära besvär-rätten* har i de fall som avses i 123 § 3 mom. taxeringsförordningen (deklaration ej lämnad eller uppenbart förbiseende i deklaration) för den skattskyldige utsträckt från ett till *två år* efter erhållandet av debetsedel.

Eftertaxering.

Som huvudregel gäller alltså att eftertaxering endast får tillgripas när det konstateras att den skattskyldige lämnat oriktig uppgift eller på annat sätt brutit i sin uppgiftsplikt. Likaså bör även enligt de nya bestämmelserna orsakssammanhang finnas mellan den skattskyldiges åtgärder eller underlåtenhet och det oriktiga taxeringsresultatet som man vill rätta genom eftertaxering. Bevisbördan ligger alltså i huvudsak på det allmännas företrädare.

Enligt den praxis som utbildats har kravet på orsakssammanhang mellan den skattskyldiges åtgärder och det felaktiga taxeringsresultatet uppehållits så strängt att eftertaxering ansetts icke kunna ske om felet bort kunna upptäckas vid granskning av deklarationen eller om uppgift förekommit som bort föranleda närmare kontroll. De nya bestämmelserna begränsa kravet på orsakssammanhang till att avse det förhållandet att den felaktiga uppgiften följts och att taxeringen på grund därav blivit för låg. *Eftertaxeringsfrågan är således icke längre beroende av den omsorg och skarpsynthet med vilken kontrollen tidigare utövats.*

Normalt kan eftertaxering endast innefatta rättelse av *direkt påvisbara fel*. Tidigare beslut i uppskattnings- och rättsfrågor, för vilka förutsättningarna ej ändrats genom nya upplysningar, skola lämnas orubbede.

Emellertid kan eftertaxering i vissa fall innefatta även *skönstaxering*, nämligen då en senare gjord utredning ger vid handen att den skattskyldiges deklara-tionsuppgifter överhuvud inte i den förvärvskälla varom fråga är, varit av beskaffenhet att kunna läggas till grund för en riktig taxering.

Då såsom nämnts eftertaxering numera kan ske även om felet bort kunna upptäckas vid tidigare kontroll, har det kanske starkaste skälet mot företagande av allenast partiella bokföringsgranskningar bortfallit. Granskningsmannen bör därför numera, när så är motiverat med hänsyn till ändamålet med granskningen, kunna inskränka sig till en partiell revision.

Tiden för eftertaxering har ändrats i visst avseende. För närvarande gäller att eftertaxering skall ha *åsatts* inom fem år

1956 års deklarationsformulär

Av assessor E. Reuterswärd.

De senaste årens livliga lagstiftningsarbete på skatteområdet har inte kunnat undgå att sätta sina spår i deklarationsformulären. Den upplaga blanketter, som nu tryckts för 1956 års taxering, företer därför en hel del ändringar i förhållande till tidigare års blanketter. Det är framför allt fastighetsbeskattningens omläggning, den ändrade företagsbeskattningen och fjolårets ändringar i taxeringsförelagningen, som nu kommer tillsynes i blanketterna. Men även en del annan lagstiftning, t. ex. bestämmelserna om premiesparandet, har måst beaktas.

Formulären för allmän och särskild självdeklaration har försetts med plats i sammanfattningarna för taxering till kommunal inkomstskatt för tillägg av garantibelopp för fastighet. För att markera sambandet mellan garantibeloppet och procentavdraget på vederbörande fastighets- eller rörelsebilaga, skall i sammanfattningen även angivas numret på den bilaga där fastigheten redovisas.

Det för fysiska personer avsedda formuläret för allmän självdeklaration (formulär nr 1 a) har såsom en följd av nyssnämnda ändring måst omarbetas även i annat avseende. För att vinna erforderligt utrymme för de båda nya raderna i sammanfattningen för taxering till kommunal inkomstskatt har de för "Övriga upplysningar och yrkanden" avsedda raderna måst flyttas över från blankettens sista till dess tredje sida. På tredje sidan har man vunnit erforderlig plats genom att specifikationen över bankfordringar och värdepapper samt deras avkastning inarbetats i själva förmögenhetssammanställningen.

Omläggningen av fastighetsbeskattningen i förening med den redan i år tillämpade schablontaxeringen av en- och tvåfamiljsfastigheter har medfört att ett nytt formulär för särskild självdeklaration rörande vissa av de schablontaxerade fastigheterna tillkommit. Det nya formuläret har betecknats med nr 2 b. I samband därmed ha de gamla formulären

efter det år då taxeringen bort verkställas i första instans. De nya bestämmelserna angiva som förutsättning att fråga om eftertaxering *prövats av beskattningsnämnd* inom samma tid. Härigenom möjliggöres eftertaxering i **högre instans, som** har att efter femårsperiodens utgång taga ställning till taxeringsintendentens yrkande härom.

Den för eftertaxering av avliden skatt-

skyldigs dödsbo gällande tvåårsperioden har ändrats på motsvarande sätt.

De nya bestämmelserna träda i kraft den 1 januari 1956. Då några särskilda övergångsbestämmelser icke meddelats skall de nya eftertaxeringsreglerna tillämpas såväl i fråga om tidigare anhängiggjorda, icke slutligt avgjorda mål som beträffande efter den 1 januari 1956 uppkomna frågor om eftertaxering för tidigare år.